

MYKOLAS ROMERIS UNIVERSITY

Kristina Bernotaitė

**PECULIARITIES OF THE LEGAL REGULATION AND IMPLEMENTATION OF
EUROPEAN UNION STRUCTURAL FUNDS IN LITHUANIA**

Summary of Doctoral Dissertation

Social Sciences, Law (01S)

Vilnius, 2008

The Doctoral Dissertation was written during the period of 2003–2008 at Mykolas Romeris University.

Scientific supervisor:

Prof. Habil. Dr. Viktoras Justickis (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law – 01 S)

The dissertation is defended at the Law Research Council of Mykolas Romeris University.

Chairman of the Council:

Assoc. Prof. Dr. Algimantas Urmonas (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law – 01 S)

Members:

Prof. Dr. Ona Gražina Rakauskienė (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Economics – 04 S)

Prof. Habil. Dr. Jonas Čičinskas (Vilnius University, Social Sciences, Economics – 04 S)

Assoc. Prof. Dr. Antanas Marcijonas (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01 S)

Assoc. Prof. Dr. Edvardas Sinkevičius (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law – 01 S)

Opponents:

Prof. Habil. Dr. Borisas Melnikas (Vilnius Gediminas Technical University, Social Sciences, Management and Administration – 02 S)

Assoc. Prof. Dr. Justinas Žilinskas (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law – 01 S)

The public defence of the Doctoral Dissertation will take place at the Law Research Council at Mykolas Romeris University on 16th of January 2009 at 11:00 AM in the Conference Hall of Mykolas Romeris University (Room I-414).

Address: Ateities str. 20, LT-08303 Vilnius, Lithuania.

The summary of the Doctoral Dissertation was sent out on the 15th of December 2008.

The Doctoral Dissertation may be reviewed at the Martynas Mazvydas National Library of Lithuania (Gedimino ave. 51, LT-01504 Vilnius) and the Library of Mykolas Romeris University (Ateities str. 20, LT-08303 Vilnius).

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

Kristina Bernotaitė

**EUROPOS SĄJUNGOS STRUKTŪRINIŲ FONDŲ TEISINIO REGULIAVIMO IR
ĮGYVENDINIMO YPATUMAI LIETUVOJE**

Daktaro disertacijos santrauka

Socialiniai mokslai, teisė (01S)

Vilnius, 2008

Disertacija rengta 2003–2008 metais Mykolo Romerio universitete.

Mokslinis vadovas:

Prof. habil. dr. Viktoras Justickis (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Disertacija ginama Mykolo Romerio universiteto Teisės mokslo krypties taryboje:

Pirmininkas

Doc. dr. Algimantas Urmonas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Nariai:

Prof. dr. Ona Gražina Rakauskienė (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, ekonomika – 04 S)

Prof. habil. dr. Jonas Čičinskas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, ekonomika – 04 S)

Doc. dr. Antanas Marcijonas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Doc. dr. Edvardas Sinkevičius (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Oponentai:

Prof. habil. dr. Borisas Melnikas (Vilniaus Gedimino technikos universitetas, socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas – 02 S)

Doc. dr. Justinas Žilinskas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Disertacija bus ginama viešame Teisės mokslo krypties tarybos posėdyje 2009 m. sausio 16 d. 11 val. Mykolo Romerio universiteto konferencijos salėje (I-414 aud.).

Adresas: Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva.

Disertacijos santrauka išsiųsta: 2008 m. gruodžio 15 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje (Gedimino pr. 51, LT-01504 Vilnius) ir Mykolo Romerio universiteto bibliotekoje (Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius).

Kristina Bernotaitė

**PECULIARITIES OF THE LEGAL REGULATION AND IMPLEMENTATION OF
EUROPEAN UNION STRUCTURAL FUNDS IN LITHUANIA**

Summary

The relevancy of legal regulation and implementation of the structural funds of the European Union is determined by specific legal nature of the European Union law. “Structural funds” is an ambivalent concept of the Community law, the origin of which was determined by the influence of the state aid to the development of the single European market.

On one hand, it is the area of the competition rules of law, regulating the aid provided by the states, compatible with the competition rules of law, and the subject matter of the legal regulation of competition of the Community, since the Community law requires the application of homogeneous requirements to commercial activities of the public sector and no discrimination of other participants of the market. European supranational institutions strive to reach the public objectives of social well-being by helping the under-developed regions, industry or population group, whereof the social importance to the public sector the separate competition rules had been created. These rules determine when the state aid can be compatible with the single market under Article 87 section 3 of the European Community Treaty, i.e. the aid is to be awarded when it is intended for the support of economical development of those regions, wherein the standard of living is extremely low or unemployment is high, and the promotion for development of certain economic activities or economic areas of certain regions.

On other hand, it is the area for regulating social rules of law of the Community, since, unlike the continental law, the Community law is not the consistent legal framework. The Community law is functionally and not systematically oriented, i.e. originates from functions, which are influenced by primary objectives of the Treaties. Therefore common objectives and principles are to be distinguished in such areas as, for example, common policy or internal and justice affairs. The origin of the common policy unambiguously originates from the first pillar, after concretizing from the objectives of the Community internal market. Therefore one of the most relevant functional directions, economic and

social cohesion, is selected for the research, which is analyzed through the relevancy of the regulation of the aid measures provided by the state. Furthermore, the Community law is often described as statutory and drawing its strength from the higher authority and not from the concepts of the customary law, as does the Anglo-Saxon law, therefore the rules of law regulating the system of the structural funds of the European Union are analyzed by invoking the practice of the European Court of Justice and the Courts of First instance. The court rulings as granting the homogeneous interpretation and application of the Community legal acts in this work are involved as much as they are related to the establishment of the significance, scope and consequences of the object of the research. The European Union support is also regulated by the Community law, usually called the *soft law*, which is not of imperative nature, nevertheless is applied in member states in practice. In summary of the abovementioned sources of law the concept applied in the Community law is *acquis communautaire*. The main peculiarity of the Community *acquis* or *acquis* is that the member states must adopt all Community *acquis* and, basing on the principle of subsidiarity, ensure its precedence over the national law. Therefore in this work national rules of law regulating structural funds of the European Union performed only the expanding and illustrative function, and the legal collisions arising in the application of these rules in practice are usually determined by insufficient harmonization and adaptation of the law to the Community *acquis*.

The relevancy of the research. In the author's opinion, the main relevancy of the legal regulation and implementation of the structural funds of the European Union basically manifests itself in these aspects. First, the legal definition of the aid provided by the Community under Treaties compatible with the single market when applying and interpreting it in secondary legal act and in striving to homogeneously define rules of law applied for the regional support, and it had the negative impact on the homogeneity and effectiveness of the Community law. Second, the regulation of rules of law applied to the support by the institutions of the European Union and its member states, basing on the principle of precedence and subsidiarity of the Community law, was not sufficiently consistent and in all cases directly applied in respect of all member states.

Relevance of the topic. Concerning the relevancy of the research this work contains the first complex research ever completed in Lithuania which summarizes the problematic Community and national rules of law related to the support of the European Union.

Peculiarities of the legal regulation of the European Union support have not been previously researched in the Lithuanian jurisprudence. In assessing the novelty of the dissertation in the general context of the topic of both the rules of law regulating the support in Lithuania and the European Union, it may be maintained that this work is novel and original in respect of the researches performed abroad, since some of the problems analyzed in the dissertation have not been researched in the works of foreign authors. Furthermore, the relevancy and novelty of the dissertation in respect of the performed researches are indicated by both by established and substantiated problems of the legal regulation of the support of the European Union in the system of Community law and problems of interpretation and application of the rules of law of this system, and by the obtained original results of the research.

Rules of law regulating the Community state support have already been analyzed in some works of the jurisprudence. The works of Andrew Ewans, one of the leading scientists, establishing the theoretical and practical fundamentals of the legal analysis of the European Union support, called “Regional policy of the European Union” and “Structural funds of the European Union”. These works are intended for the detailed analysis of the Community *acquis* in this area. Alongside the contribution of this famous scientist in analyzing legal regulation of the regional support in this work the author also uses the literature of Lithuanian and foreign state authors in the area of the European Union law doctrine. However the research of the rules of law regulating the European Union support in respect of the Community and national legal systems provided in this work is novel both in respect of the theoretical argumentation and particularity of the empirical material. The author of this work strives to analyze the links between the regulation of the European Union support in the European Community and Lithuanian legal systems and peculiarities of their implementation. Considering the fact that the work contains the analysis of the Community rules of law performed through the prism of the national legal system of Lithuania, the conclusions derived are scientifically novel and original, notwithstanding that one or another problem in the law doctrine have already been analyzed in other works of foreign authors.

It must be noted that this work contains not only the analysis of the problems already analyzed in the law doctrine by critically evaluating the proposals for solving such problems provided by various foreign authors, but also new problematic issues of legal regulation and law interpretation and application, by providing possible methods for their solution. Therefore the existence of the particular problems *per se* presupposes the necessity to perform its scientific analysis and its significance and the need to solve it, and the established

method for solving such problem, in the opinion of the author, expresses the significance of the performed research.

The research object. The object of the dissertation research is the European Community and national rules of law, which regulate the law applied to the support of the European Union. The support provided by the state consistent with the single market is the sub-institute of the Community competition law, which is comprised of both of the rules of law, regulating the changes in the market structure, and the rules of law, regulating the influence of the support of the European Union to the united market. This work does not include the analysis of all institute of support provided by the state in the competition law of the Community, since the comprehensive and detailed analysis of the European Community rules of law to be applied to the state support and the analysis of the practice for their interpretation and application would be a too extensive topic and be suitable for the research of other scientific works. Therefore this research object only includes the conceptual and problematic aspects of the legal regulation of the support in the Community system and interpretation and practical application of the rules of law constituting this system. The work also contains the analysis of the rules of law to be applied to Lithuanian support and the practice for their interpretation and application.

The objective of the research. The objective of the research is to provide the proposals and recommendations for the improvement of the regulation by performing the complex analysis of the state support not inconsistent with the Community and national rules of law regulating the single market, also by establishing discrepancies in interpreting and practical application of these rules of law and by disclosing and assessing their interpretation and application problems, and also for the creation of beneficial assumptions for the correction of the current practice.

The subject matter of the research. The subject matter of the research of the dissertation includes the regional support regulation system of the Community state aid not inconsistent with the single market, which is traditionally included in the system of the Community competition law, and also the common fundamentals of the European Union regional support regulation and their interaction with the legal system of the Republic of Lithuania.

Such “specific” subject matter of the research of the work was essentially determined by several reasons. First, the main rules fixed in the Community treaties on the support provided by the state are the wide-range application provisions, which are applied in almost all areas of the single market regulation, wherein the European Union has the capacity to act. Therefore the task to thoroughly analyze all primary and secondary legal sources in this area without focusing on the certain area of application of rules of support regulation would be difficult to perform. Thus the research, basing on Article 87 section 3 of the European Community Treaty, of the rules of law regulating the aid provided by the state of such universal nature had to be inevitably restricted to the problematic issues of the application of the rules of law for the support provided by the European Union.

The rules of law regulating the support provided by the European Union are also analyzed to the extent as it is significant in evaluation of their impact on these rules application problems on the national level. Therefore the research in this work only includes the rules, defining the development stages of the European Union support provision system, by distinguishing and separately analyzing the third development stage (from 2000 till 2006), i.e. the period of harmonization of Lithuanian legal system with the Community law. Due to the novelty of the research area and the limited and large scope of legal analysis of the work the fourth programming period (from 2007 till 2013) rules of law regulating the support had been analyzed to the extent as they were related to the peculiarities of legal regulation of the structural funds of the European Union during the period from 2004 till 2006, therefore the legal analysis of the normative documents of the fourth programming period could and should be the topic of a separate dissertation research.

The work also contains no analysis of all rules regulating the Community support measures, but it includes the analysis of the rules of law applied for the measures of the transitional period and the structural funds of the European Union of the third programming period. The research is restricted by making the presumption that namely the analysis of such scope is required and sufficient for the disclosure of the standardization dimension for the support measures applied nationally. Since the development of the rules of law for the support of the European Union basically remains in the capacity of the common agreement of the European institutions and member states, therefore the adopted national legal acts are often of explanatory and extending nature. Due to the abovementioned reasons two first sections of the work are dedicated to the analysis of the Community law, the third section is intended for the analysis of the provisions of the legal regulation of Central and Eastern

Europe support and the fourth section is dedicated to the research of the application of this law in the national legal system.

The research tasks. Considering the object of the dissertation research, established subject matter and indicated “specific” reasons and in order to reach the established objective, the following research tasks have been set:

1) To analyze the exceptions in the Community Treaty state aid and the practice of the social cohesion for the creation, development and application of the Community law institutes;

2) To provide the comparative analysis of the state aid not inconsistent with the single market and regional support applied in the doctrine of the European Union law, together providing the attributes characterizing them and application extent in the legal systems of the Community and Central and Eastern Europe; to provide the classification of the state aid regional support, as the means for regulating the peculiarities of the application of the rules of law;

3) To establish the theoretical assumptions and practice for the application of the secondary legal acts of the Community for the regional support of the European Union, as the exception of the state aid; to also analyze their relation with the provisions of the Regulation, establishing fundamental rules of the structural funds;

4) To identify factors which negatively influence the regulation of the rules of law for the support of the European Union and accordingly the aid provided by the Community state consistent with the single market; and to provide constructive proposals concerning these introduced methods for the solution of the problems of the legal regulation and interpretation and practical application of the specific rules of law.

Methods of the research. The relevancy of the work and the tasks established herein determined the combination of the research methods selected by the author. Both theoretical and empirical research methods were applied in the work in order to perform the comprehensive analysis of its subject matter. Among the theoretical methods the following methods are to be noted: comparative, systematic, alternative, linguistic, teleological, historical, analogical and other methods. The main empirical method applied in this work is the quality data analysis method, which was used for researching various documentary sources.

The structure of the work. The structure of work was determined by both the requirements to the form and contents for the work maintained in Lithuania approved by the Lithuanian Science Council and the selected and defined research object, its objectives and tasks. The work consists of four main sections: introduction, research survey, research methodology, three presentation-research sections, conclusions and proposals.

The first chapter of **the presentation-research section** is intended for the fundamental regulation issues of the European Union state aid not inconsistent with the single market regional support, i.e. for the analysis of the concept and legal regulation model. The analysis of the law of the specific regional support of the European Union and its functioning in the area of the state aid not inconsistent with the single market and the establishment of the common model for the legal regulation of the Community support are achieved by analyzing the rules of the exclusive, sharing and supplementary capacity and links with the discrepancies of the primary and derivative legal acts of the Community. The author strives to disclose the links between the social, economic and territorial cohesion in the areas of regulation and the sharing capacity and consistent patterns which establish the presumptions for the development of possible discrepancies. The necessity for the explicitness and clear indication arises from the principle of subsidiarity, when it is striven to establish when and to what extent the member states are unable to appropriately reach the objectives of the proposed action on the national level and the Community, due to the extent or impact of the proposed action, is able to reach them better. The development of the Community law forming the four programming periods of the European Union support determined by the delegation of the rights and obligations to certain supranational European institutions by ensuring the functioning of the principles of direct effect and precedence in Communities and so called realization of the principle of the vertical and horizontal direct effect.

The second section of the work contains the research of the historical development of the legal regulation of the Cohesion from the Treaty of Rome till the Lisbon Treaty and its legal consequences. The author strives to disclose the historical development of the regional support and institutes of legal regulation of the cohesion and its influence on the development of the legal relations of the regional support, by distinguishing the presumptions and peculiarities of the regulation of four structural funds and the Cohesion fund. The performed research enables substantiation of the reasons, why, in the sense of the Community law doctrine, the distribution of capacities in the regional matters was dual and conditioned by

the Community development and integration changes which occurred in the European Union on both national and regional levels. During the period of Central Europe development the matters of the regional support regulation have been considered the part of the national legislation, and the European Commission established the main regulation policies, at the same time emphasizing the dependence of the Community law on the national institutional systems both in the areas of legislation and implementing and ensuring the rules of law.

After the essential amendments in the area of the European Union support have been made with the Maastricht Treaty, the capacities in the area of the European Union support have been divided among the member states and the Community's supranational institutions. The development of the model for legal regulation of the regional support entered the new stage, especially in emphasizing the decentralization of the support and increasing the efficiency of the effect of the developed regulation model. The other regulation dimension of the second legal period was the development of Europe and the reform of the Community *acquis*, which created opportunities for ten states of Central and Eastern Europe to become the member of the European Union. The application of the provisions of the legal acts of the Community *acquis* in member states disclosed that it was required to develop more centralized legal regulation systems of the regional support enabling supranational institutions of the Community to have more control and influence on the timeliness and effectiveness of the resolutions in implementing the Community legal acts on the national level. The Constitution for Europe and the Lisbon Treaty contains the definition, which issues are to be settled on the European Union level and which are resolved on the national level of member states, by establishing the list of these capacities while basing on the simplification of the provisions of the legal acts. Therefore the assumption is made that only after the amendments to the Lisbon Treaty are ratified the Union could efficiently and effectively resolve the arising problems applying the new method of programming in the areas of economic, social and territorial cohesion.

The third section of the work contains the provisions of the regulation of regional support in Central and Eastern Europe in the third programming period and their legal significance for the development of the Community and national legal relations. The analysis is commenced from the application of the provisions of the main Regulation No 1260/1999 for the legal model for the support regulation and is finished with the research on the measures of the transitional period, by comparatively analyzing peculiarities common to the process of the European integration which create the “problem of the moving target”. The

provisions of legal regulation of economic and social cohesion, the appearance of the theoretical aspect, the tendency of the regulation of the regional support to move towards the “centre” and the application of the new programming model “one objective – one program” and striving for the institutional balance in regulating the support of the European Union structural funds and Cohesion fund are also disclosed herein. This balance was commenced to be ensured from the adoption of the Single European Act by introducing the principle of subsidiarity, which determines the scope of the Union capacity implementation. And only the Lisbon Treaty defines the scope of the application of this principle by determining that the subsidiarity principle is to be applied in the areas of the shared capacity and it starts to be effective on the Union level since due to the pursued impact of the cohesion by concentrating legal regulation of support in the Community it would be better to reach the objectives set.

The fourth section of the work contains the analysis of the peculiarities of the implementation of the European Union support legal regulation model in Lithuania. The implementation of the Community law provisions on the national level in the cases analyzed in the research were partially inconsistent with the fundamental Community law principles and did not ensure timely application of rules of the derivative Community law.

The main programming document of the country was adopted and approved three month after the accession date, whereas the support was commenced to be granted from the accession date. The European Union support management and control legal regulation model developed by the national legal acts during the three [year] (plus two years) short programming period was radically changed twice. During the first support implementation years while including the measures of the transition period, the Community initiatives and cohesion fund strategy as the integral parts of the structural funds system the principal provisions of the Community law in the area of regional support were substantially breached. The adopted legal acts contained duplicated concepts defined by the rules of the derivative Community law and distribution of functions, although regulations have direct effect and are applicable to the full extent in the member state.

In implementing the model for the legal regulation of the European Union support, the control requirements have been started to be applied only a year after the commencement of provision of the structural fund support, thus not observing minimum requirements of the legal acts in the control area. On the institutional level the institution co-ordinating the audit was the Ministry of Finance, i.e. the organization performing management and payment functions, thus breaching the essential requirements of the reliable finance management set

forth by the legal acts, i.e. functional necessity of this institution to be independent of the appointed managing and paying institution. Also it was assigned to the institutions which were not the part of this system to manage and control the Community initiative measures.

The information system, which had to cover the whole developed national management and control model for the legal regulation of the European Union support, was regulated only partially by eliminating the control mechanism. Therefore the implementation of the legal acts of the European Union support during the third programming period did not run smoothly and in a timely manner, there was the number of discrepancies in respect of the common and special principles of the Community law in the prepared legal acts in the area of regulating the European Union support, and the employees of the responsible institutions were not well informed of the European Union law doctrine and jurisprudence.

Some chapters of the dissertation are divided into sections which contain the overview and analysis of the different aspects of the same issue. The list of the science publications on the topic of the work is provided at the end of the work. It is indicated in this list that there are several articles prepared and published in the Lithuanian science publications. It must be emphasized that the results of these articles and the results of the dissertation research was also influenced by knowledge and experience acquired while working in the area of the European Union support.

Conclusions and proposals.

1. The performed science and practical study enabled forming and substantiating of the approach that during the lifetime of the European Union the legal definition of the aid provided by the Community under Treaties in applying and interpreting it in the secondary legal acts and in striving to define the rules applied for the regional support, and it had a negative impact on the uniformity and effectiveness of the Community law. From the Treaty of Rome to the Lisbon Treaty the consolidation of the application of the subsidiarity principle in the ratification processes of the Community law strived to reduce the negative impact on the Community law; and the differentiation of the issues set forth in the Lisbon Treaty in establishing which issues are to be resolved on the Community level and which issues are to be resolved on the national level of the member states based on the criteria of the shared capacity solved the issues of the definition of the European Union support legal regulation.

2. It is deemed that after ratifying the Lisbon Treaty the consolidation of the shared capacity would resolve the issues related to the regulation balance of the centralized and

decentralized management of the European Union support and the Community would be enabled to efficiently and effectively resolve the arising problems despite the tendency of the capacities to move towards the “center” in order to reach the priority objectives of the cohesion and to ensure the criteria describing its contents (competitiveness, which is deemed the essence of the cohesion policy, single market and harmonious development), by concentrating the legal regulation of the support on the Community level.

3. The research substantiated that in the case of the shared capacity the discrepancies in striving to uniformly define the rules applied to the regional support of the Community primary and derivative legal acts may be more frequent than in the cases of the exclusive or supplementing capacity, since in the case of the shared capacity in the areas of the internal market, social, economic and territorial cohesion, agriculture and fishery, environment protection and transportation the Union shares its capacity with the member states and this forms the assumptions for the possible discrepancies in defining and implementing the legal acts of these areas.

4. The analysis disclosed that since the member states more and more delegate their rights and obligations to the appropriate supranational European institutions the functioning of the principles of the direct effect and precedence is ensured in the Communities, and in the delegation of the sovereign power to the Commission the latter has the freedom to act in influencing the priority objectives of the cohesion support to the extent set forth in the Council regulations. The fundamental role in resolving the issues of argument is attributed to the jurisprudence of the European Court of Justice, which gradually expands the distribution of vertical capacities in its resolutions and defines the limits between the federal power of the European Union and the rights of the member states in the areas of regional support regulation pursuing the positive interaction of the Commission, Council and member states.

5. The comprehensive and complex approach towards the principles of subsidiarity and precedence in the cases of the European Court of Justice by stating that fundamental rules of the Community law are valid to the regulation of the European Union support. The data of the research disclosed their regulation scope by indicating that: a) the implementation of the support measures appertains to the capacity of the member states on the territorial level appropriate to each member state; b) the application of the national law in the area of the European Union support should not negatively influence the application and effectiveness of the Community law; c) the principles of the legal safety and protection of the legitimate expectations in the area of the regulation of the European Union support must be ensured by implementing the national legal acts; d) the legal acts of the Community institutions shall not

precede something that is appropriate and necessary for the achievement of the legitimate objectives of the analyzed legal acts, therefore in choosing between several appropriate measures the ones which are less restricting and proportional to the indicated cohesion objectives must be applied.

6. In the sense of the Community law doctrine the author of the work determines the dual distribution of the capacities in the regional issues, i.e. determined by the Community development and the changes in integration occurring on the European Union and national or regional level.

- During the first stage in the period from 1950 till 1992 the regulation issues of the implementation of the regional support were considered the part of the national legislation and the European Commission established the main regulation policies and together emphasized the dependency of the Community law on the national institutional systems both in the areas of legislation and the implementation and ensuring of the European Union law, and distinguished by the fact that concentration of the capacities on the level of member states was common to the legal regulation and the European supranational institutions performed the functions of adviser, coordinator and controller.

- During the second period starting from 1993 m., after the fundamental amendments had been made by the Maastricht Treaty in the area of the European Union support, by distributing the capacities in the area of the European Union support between the member states and supranational institutions of the Community and by emphasizing the decentralization of the support and fostering the effectiveness of the developed regulation model.

7. The research substantiated that while striving to decentralize the regulation the Commission together with the Council introduced four fundamental principles (partnership, sharing, concentration and programming) which restrict the autonomy of the national governments and it determined the development of the distinctive system which covers the peculiarities and consistent patterns of the legal regulation of the Community regional support through the support of four structural funds of the European Union and the Cohesion fund; one third of the support finances were centrally regulated through the Commission and approximately two thirds were entrusted to the member states in accordance with the sharing regulation criteria.

8. The applied analysis of Central and Eastern Europe disclosed that the other dimension of the legal regulation of the European integration and still increasing development was the reform of the European Union which created opportunities for ten applicant countries to

become the member states in 2004; while the Treaty of Nice determined the amendments of the Treaties establishing the Community and other related acts which directed to create centralized systems of the regional support legal regulation in the member states which would enable the supranational institutions of the Europe Union to have more control and influence over the timeliness and effectiveness of the resolutions in implementing the legal acts of the Community in the area of the European Union support on the national level. It is also indicated that the regulation of rules of law applied to the support of the European Union by the institutions of the European Union and its member states, basing on the principle of precedence and subsidiarity of the Community law, was not sufficiently consistent and in all cases uniformly applied in respect of all member states.

9. The tendency of the regulation to move towards the “centre” was also confirmed by the concentration of the support in the candidate countries of Central and Eastern Europe: from the regulation of the primary aid of the state not inconsistent with the single market for separate projects to the development of the regulation of the programming model “one objective – one program”. The research indicated that the regulation of the capacity delegated to the Commission was restricted only by the long term objectives of the economic and social cohesion set forth in the adopted derivative legal acts and treaties of the Community. While the responsibility for the implementation of the European Union support was delegated to the member states in the regulations through the developed management and control system and the Commission cooperated with the European and national institutions and was responsible for the permanent supervision of the legal regulation of the support it was striven to ensure the institutional balance of the legal regulation.

10. The author of the dissertation substantiated that the fundamental negotiation chapter between Lithuania and the European Union “Regional policy and structural measures, establishing the fundamentals of the EU support regulation in the Accession Treaty, which was considered as one of the most significant, can not be considered as one of the most successful. The first factor determining these results and the direct indicator of the negotiation success – the EU support for the long term stable development of the economy as considerable as possible was not achieved. The other factor due to which not only the economical negotiation results suffered, but also the developed regulation system of the regional support did was the speculative aspect of the eurointegration merits on the political level. Furthermore, the determination of the fundamental changes by the requirements of the European Commission and the preparation of Lithuania, the same as the other candidate countries, for the membership in the European Union implemented basing on the principle

“top-down” due to the asymmetry peculiarity of the European institutions and new member states power, as a consequence of which all candidate countries were recognized as the regions of the first objective by developing the model of the legal regulation of the European Union support of more or less centralized nature.

11. The performed research indicates that during the period of the preparation for the legal regulation of the EU support the processes occurring within the country were influenced by the ambiguous position of the European Commission, which first advocated the regulation of the model of the decentralized management and control of the structural funds and later after the internal agreements were concluded pressed to centralize it as much as possible by ignoring the changes beneficial to the regionalization already occurring in the candidate countries. These processes partially influenced the fact that the Lithuanian model of the legal regulation of the regional support did not reflect the national demands and was not an appropriate basis for the implementation of the requirements of the Community law in the area of the European Union support. The characteristic of the Community development – the increasing asymmetry – determined that the relations between the candidate countries and the EU based on the contractual, more or less mutual obligations were replaced by the unilateral obligations of the candidate countries.

12. The analysis of the national legal acts indicated that the implementation of the provisions of the Community on the national level in most cases did not conform to the fundamental principles of the EU law and did not ensure timely application of the derivative rules of the Community law. While applying the model of the legal regulation of the EU support the control requirements were commenced to be applied in an untimely manner and not observing minimum control requirements. The control institution performing control functions breached the essential requirement of the reliable finance management set forth by the Community law, i.e. to be functionally independent of the appointed managing and paying institution. The management and control of certain support measures was assigned to the institutions which were even not the part of the EU support legal regulation system. Furthermore, the information system, which had to cover the whole developed national management and control model for the legal regulation of the EU support, was regulated only partially and by eliminating the control mechanism.

13. The analysis performed by the author of the work by extrapolating from the macro level to the middle level in the member states the European Union support legal regulation system is to be associated with the extent of the application of the Community and national legal acts in the country and with the sharing of the responsibilities and capacities of the

institutions responsible for the implementation of these legal acts. On the micro level the national legal acts should be prepared by considering the fundamental principles of the Community law doctrine and jurisprudence of the European Court of Justice, which could ensure the effective mechanisms for the implementation of the rules of law. Considering the peculiarities of the development of the Community and national law regulation in the area of the European Union support disclosed by the performed analysis that the balance centre till the fourth programming period was continuously pushed from the national authorities towards the Community institutions, it may be maintained that the issue of ensuring the balance or moving it towards some direction will be determined by the results of the Lisbon ratification procedures. If the Communities find no opportunity for the second time after the Constitution for Europe to adopt the required amendments of the Community Treaties, the analysis will be necessary on how to achieve the pursued cohesion objectives with the available measures of legal regulation.

14. In order to ensure appropriate regulation of the rules of law applied to the European Union and members structural support it is necessary while adopting the resolutions on the national level to ensure that the guidance of the general principles of the Community law (direct application and effect, precedence, subsidiarity, proportion) and principles defining the regulation of the cohesion (partnership, supplementing, concentration and programming) was observed. It is also necessary to ensure timely legislation process on the national level for the adoption and approval of the legal acts, to uniform the regulation mechanisms for different support measures, in developing the model for legal regulation of the European Union support to refer more to the regulation experience of Central and Eastern Europe member states. The developed legal acts of the fourth programming period should eliminate any nonconformity with the provisions of the Community law by granting the unrestricted freedom to appropriate institutions and the end recipients of the support to use the benefits of the single market set forth in the Treaty.

15. The performed research indicated that during the period of the preparation for the legal regulation of the EU support the processes occurring within the country were influenced by the ambiguous position of the European Commission, which first advocated the regulation of the model of the decentralized management and control of the structural funds and later after the internal agreements were concluded pressed to centralize it as much as possible by ignoring the changes beneficial to the regionalization already occurring in the candidate countries. After the resolution was adopted to strengthen decentralization and more and more considering the territorial aspect of the cohesion due to the asymmetry peculiarity

of the European institutions and new member states power, it must be striven to regulate not only the central part of the country, but also the strengthening of the under-developed regions on the national level, while the Community support plans included the implementation of the regional measures in accordance with the capacity of the member states on the territorial level appropriate to each member state.

16. Besides the territorial aspect in the new programming period it is necessary to strive for the closer link with the priorities of the European Union, to enforce the new programming structure through the new management requirements and introduction of the principle “one program – one fund”, by integrating the Cohesion fund into the common management system and strengthening the control functions and developing the united information model of the European Union legal regulation for all support measures. Furthermore it is necessary to strive for the application of the model of “one management rules set” adopted on the Community level in Lithuania, by simplifying the rules of administration and support implementation in force to the legal act system adaptable and “bearable” by the support recipients.

17. The exclusive role in ensuring that the legal acts of the Republic of Lithuania setting the procedure of the European Union legal regulation are interpreted in accordance with the provisions concerning the state aid not inconsistent with the single market and requirements of the economic, social and territorial cohesion will be imposed on the administrative courts of the Republic of Lithuania, since they have the capacity to adopt resolutions in hearing the disputes concerning the support regulation if the disputed legal act of Lithuania contradicts the European Community law. Therefore it is of great significance that the judges of the Lithuanian courts are well informed of the jurisprudence of the European Court of Justice in the area of the regulation of the European Union, since only in such case they will be able to effectively ensure the implementation of the obligations assumed by Lithuania.

LIST OF ACADEMIC PUBLICATIONS

1. Bernotaite K. European Union Cohesion Law Issues // Jurisprudence, 2008, Nr. 5 (107). P. 71-78.
2. Bernotaite K. The Implementation Analysis of European Union Structural Funds: Case Studies of Cohesion Countries // Public Policy and Administration, 2006, Nr. 15. P. 108-118.
3. Bernotaite K. Peculiarities Legal Norms Regulating Insolvency // Jurisprudence, 2005, Nr. 77 (69). P. 11-17.

CURRICULUM VITAE

Personal Information

First name / Surname Kristina BERNOTAITE
Address Olandu 54-5, LT-01212, Vilnius, Lithuania
Phone No +370 698 319 63 / +370 640 158 91
E-mail address kbernotaite@gmail.com
Date of birth 10 February 1975

Education

2003–2008 Mykolas Romeris University, doctoral studies in Law
2004–2006 Dublin European Institute of the National University of
Ireland, Master degree in Economic Science of European
Economic and Public Affair
2000–2002 Lithuanian University of Law , Master degree in Law
1993–1999 (specialization in Civil and Commercial Law) and Bachelor's
degree in Law
1999–2001 International Business Management School of Vilnius
University, Bachelor's degree in International Business
Management, Manager Qualification

Trainings / Courses

2007 Research visit to the Wroclaw University (Poland)
2007 Course on Qualitive and Quantative Research Methods at
César Ritz University Centre (Switzerland)
2006–2007 Research visit to the Europe Institute of Basel University
(Switzerland)
2005 Research visit to the European University Institute in Florence
(Italy)
2005 Research visit to the Leuven Institute for Ireland in Europe and
to European Institutions: European Commission, European
Parliament, NATO, etc. (Belgium)
2004 NovaUCD International Business Management Seminars,
University College Dublin (Ireland)
2003 7 Courses Extensive Preparation Programme for the
Preparation of Public Servants "Managing European Union
Structural Funds" (Lithuania)
2002 Training courses on audit trail with a special preparatory
program for European Union Structural Funds in Lithuania,
Finnish Twinning Project in Helsinki and Lahti (Finland)

Fellowships

2007 Scholarship of the Educational Exchange Support Fund in
Lithuania for PhD research studies at Wroclaw University
2006 Junior Research Fellowship of the Gerbert Rűf Stiftung at the
Europe Institute of the University of Basel through Swiss
Baltic Net programme

2004–2005 Government of Ireland and Research Scholarship in the Humanities and Social Sciences for post-graduate students

Work Experience

2008 KPMG Baltics, Risk Advisory Services, Senior Adviser
2007 César Ritz University Centre, Academic Coordinator (Switzerland)
2005–2006 Ministry of Finance of the Republic of Lithuania, Financial Controls Methodology Department; hired for the European Union Structural Funds' assistance
2002–2004 Ministry of Economy of the Republic of Lithuania, Internal Auditor
1997–2002 Vilnius District State Tax Inspection, Senior Inspector

Educational Work Experience

2006–2007 Lecturer in Teaching Centre of Ministry of Finance
2004–2006 Lecturer in Lithuanian University of Law
2003–2004 Lecturer in Lithuanian Institute of Internal Auditors
2002–2004 Lecturer in Vilnius Law and Business College

Competences

Languages Lithuanian (mother tongue), English and Russian (very good), Polish and German (beginner)
Computer Skills MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Access, Outlook), Lotus, Linesis, Open office
Organizational skills April, 2006, person responsible for preparation materials for edition of Public Policy and Administration, 2006, Nr. 15
Administrator of the Finance and Tax Law Department of Mykolas Romeris University website
Other Qualification 2009, AB Parex bank, Member of Internal Audit Board
April 2003, Internal Auditor Certificate of the Lithuanian Association of Internal Auditors
May 2003, Certificate of Teacher Professional development Centre, assuring the qualification to work as a lecturer in further, in-service training and other educational institutions

Kristina Bernotaitė

**EUROPOS SĄJUNGOS STRUKTŪRINIŲ FONDŲ TEISINIO REGULIAVIMO IR
ĮGYVENDINIMO YPATUMAI LIETUVOJE**

Santrauka

Europos Sąjungos struktūrinių fondų sistemos teisinio reguliavimo ir įgyvendinimo problematika sąlygota ypatingos Europos Bendrijos teisės prigimties. Struktūriniai fondai – dvilypė Bendrijos teisės sąvoka, kurios atsiradimą nulėmė valstybės pagalbos įtaka Europos bendrosios rinkos susiformavimui.

Viena vertus, tai konkurencijos teisės normų, reglamentuojančių valstybių teikiamą pagalbą, suderinamą su konkurencijos teisės normomis, sritis ir Bendrijos konkurencijos teisinio reguliavimo dalykas, Bendrijos teisei reikalaujant viešojo sektoriaus komercinei veiklai taikyti vienodus reikalavimus ir nediskriminuoti kitų rinkos dalyvių. Europinės viršvalstybinės institucijos siekia visuomeninių socialinės gerovės tikslų, padėdamos atsilikusiems regionams, pramonei ar gyventojų grupei, dėl kurių socialinės svarbos valstybiniam sektoriui ir buvo sukurtos atskiros konkurencijos taisyklės. Šios taisyklės, nustato kuomet valstybės pagalba gali būti suderinama su bendrąja rinka pagal Europos Bendrijos sutarties 87 str. 3 d., tai yra pagalba teiktina, kai ji skirta paremti ekonominei plėtrai tų regionų, kuriuose yra neįprastai žemas gyvenimo lygis arba didelis nedarbas ir tam tikros ekonominės veiklos rūšių arba tam tikrų regionų ekonomikos sričių plėtrai skatinti.

Kita vertus, tai Bendrijos socialinės teisės normų reguliavimo sritis, nes skirtingai nei kontinentinė teisė, Bendrijos teisė nėra nuosekli teisinė sistema. Bendrijos teisė yra funkciškai, o ne sistemiškai orientuota, tai yra ji kyla iš funkcijų, kurias įtakoja pirminiai Sutarčių tikslai. Todėl Bendrijos teisėje išskirtini bendrieji tikslai ir principai tokiose srityse, kaip, pavyzdžiui, bendrų politikų ar vidaus ir teisingumo reikalų. Bendrųjų politikų teisinė kilmė vienareikšmiškai kildinama iš pirmojo ramsčio, sukonkretizavus iš Bendrijos vidaus rinkos tikslų. Todėl tyrimui pasirinkta viena aktualiausių funkcijinių kryptų – ekonominė ir socialinė sanglauda, kuri nagrinėjama per valstybės teikiamos pagalbos priemonių reguliavimo problematiką. Be to, Bendrijos teisė dažnai apibūdinama kaip statutinė ir besisemianti jėgų iš aukštesnės valdžios, o ne iš papročių teisės koncepcijų kaip anglosaksų teisė, todėl Europos Sąjungos struktūrinių fondų sistemą reguliuojančios teisės normos

analizuojamos pasitelkiant Europos Teisingumo ir Pirmosios instancijos teismų praktiką. Teismų sprendimai, kaip užtikrinantys Bendrijos teisės aktų aiškinimo ir taikymo vienodumą, darbe liečiami tiek, kiek jie susiję su tyrimo objektu prasmės, apimties ir padarinių nustatymo prasme. Taip pat Europos Sąjungos parama reguliuojama Bendrijos teisės, paprastai vadinamos negriežtoji teisė (angl. *soft law*), kuri yra neprivalomojo pobūdžio, tačiau nepaisant to turi šalyse narėse praktinį įgyvendinimą. Apibendrinant minėtus teisės šaltinius Bendrijos teisėje vartojama sąvoka *acquis communautaire*. Bendrijos teisyno arba *acquis* prigimties pagrindinis ypatumas yra tai, kad valstybės narės privalo perimti visą Bendrijos teisyną ir vadovaujantis subsidiarumo principu užtikrinti jo viršenybę nacionalinės teisės atžvilgiu. Dėl tos priežasties šiame darbe Europos sąjungos struktūrinius fondus reglamentuojančios nacionalinės teisės normos atliko tik praplečiamąją ir paaiškinamąją funkciją, o šių normų taikymo praktikoje kylančios juridinės kolizijos paprastai buvo sąlygotos nepakankamu teisės harmonizavimu ir priderinimu prie Bendrijos teisyno.

Tyrimo problematika. Autorės nuomone, pagrindinė Europos Sąjungos struktūrinių fondų teisinio reguliavimo ir įgyvendinimo problematika iš esmės pasireiškia šiais aspektais. Pirmą, per Europos Sąjungos gyvavimo laikotarpį kito Bendrijos sutarčių valstybės teikiamos pagalbos, suderinamos su bendrąja rinka, teisinė apibrėžtis taikant ir aiškinant ją antrinės teisės aktuose bei siekiant vieningai apibrėžti regioninei paramai taikomas normas, ir tai turėjo neigiamą poveikį Bendrijos teisės vienodumui ir veiksmingumui. Antra, Europos Sąjungos ir valstybių narių institucijų Europos Sąjungos paramai taikomų normų reglamentavimas, remiantis Bendrijos teisės viršenybe ir subsidiarumo principu, nebuvo pakankamai nuoseklus ir visais atvejais tiesiogiai taikomas visų valstybių narių atžvilgiu.

Temos aktualumas. Atsižvelgiant į tyrimo problematiką, ši disertacija yra pirmas Lietuvoje apibendrinantis kompleksinis probleminių su Europos Sąjungos parama susijusių Bendrijos ir nacionalinės teisės normų tyrimas. Europos Sąjungos paramos teisinio reguliavimo ypatumai iki šiol Lietuvos teisės mokslo nebuvo nagrinėtos. Disertacijos naujumą vertinant tiek Lietuvos, tiek bendrai Europos Sąjungos paramą reguliuojančių teisės normų tematika bendrame kontekste, galima teigti, kad ši disertacija yra originali ir nauja užsienyje atliktų mokslinių tyrimų atžvilgiu, nes dalis disertacijoje nagrinėjamų problemų nėra analizuotos užsienio autorių darbuose. Be to, disertacijos aktualumą ir originalumą atliktų tyrimų atžvilgiu parodo tiek nustatytos ir pagrįstos Europos Sąjungos paramos teisinio

reguliavimo Bendrijos teisės sistemoje bei šios sistemos teisės normų aiškinimo bei taikymo problemos, tiek gauti originalūs tyrimo rezultatai.

Bendrijos valstybės paramą reguliuojančios teisės normos jau buvo nagrinėtos kai kuriuose teisės mokslo darbuose. Vieno iš pagrindinių mokslininkų, nustatančių teorinius ir praktinius Europos Sąjungos paramos teisinės analizės pagrindus, yra teisės profesorius Andrew Ewans darbai „Europos Sąjungos regioninė politika“ ir „Europos Sąjungos struktūriniai fondai“ skirti detaliai Bendrijos teisynei analizei šioje srityje. Be šio mokslininko žymaus indėlio nagrinėjant regioninės paramos teisinį sureguliovimą disertacijoje remiamasi ir kitų Lietuvos bei užsienio valstybių autorių literatūra Europos Sąjungos teisės doktrinos srityje. Tačiau, šioje disertacijoje pateikiamas Europos Sąjungos paramą reglamentuojančių teisės normų tyrimas Bendrijos ir nacionalinių teisės sistemų požiūriu yra naujas tiek teorinės argumentacijos, tiek empirinės medžiagos išsamumo atžvilgiu. Darbe siekiama išanalizuoti Europos Bendrijos bei Lietuvos teisės sistemų Europos Sąjungos paramos reguliovimo sąsajas ir įgyvendinimo ypatumus. Atsižvelgiant į tai, jog darbe nagrinėjamos Bendrijos teisės normos per Lietuvos nacionalinės teisės sistemos prizmę, gaunamos moksliniu požiūriu naujos ir originalios išvados, nepaisant to, kad viena ar kita autoriaus nagrinėjama problema teisės doktrinoje jau buvo analizuota kituose užsienio autorių darbuose.

Pastebėtina, kad šiame darbe ne tik nagrinėjamos jau teisės doktrinoje analizuotos problemos, kritiškai įvertinant įvairių užsienio autorių pateikiamus tokių problemų sprendimo siūlymus, bet ir iškeliami nauji probleminiai teisės reguliovimo ir teisės aiškinimo bei taikymo klausimai, pateikiant galimus jų sprendimų būdus. Tokiu būdu, konkrečios problemos buvimas *per se* suponuoja jos mokslinės analizės būtinumą ir svarbą bei sprendimo poreikį, o nustatytas galimas tokios problemos sprendimo būdas, autorės nuomone, išreiškia atlikto tyrimo svarbą.

Tyrimo objektas. Disertacinio tyrimo objektas – Europos Bendrijos ir nacionalinės teisės normos, reguliuojančios Europos Sąjungos paramai taikytiną teisę. Valstybės teikiama parama neprieštaraujanti bendrajai rinkai yra Bendrijos konkurencijos teisės subinstitutas, kurį sudaro tiek teisės normos, reguliuojančios rinkos struktūros pokyčius, tiek teisės normos, reguliuojančios Europos Bendrijos paramos įtaką vieningai rinkai. Ši disertacija neapima visos valstybės teikiamos pagalbos instituto Bendrijos konkurencijos teisėje analizės, kadangi visapusiška ir išsami visų Europos Bendrijos teisės normų, taikytinų valstybės pagalbai, jų aiškinimo ir taikymo praktikos analizė būtų pernelyg plati tema ir būtų tinkama kitų mokslinių darbų tyrimams. Todėl į šio tyrimo objektą patenka tik konceptualūs ir

probleminiai paramos teisinio reguliavimo Bendrijos sistemoje ir šią sistemą sudarančių teisės normų aiškinimo ir praktinio taikymo aspektai. Disertacijoje taip pat nagrinėjamos Lietuvos paramai taikytinos teisės normos ir jų aiškinimo bei taikymo praktika.

Tyrimo tikslas. Tyrimo tikslas – kompleksiškai išanalizuojant valstybės pagalbos neprieštaraujančios bendrajai rinkai reguliuojančias Bendrijos ir nacionalines teisės normas, taip pat nustatant taikymo šių normų aiškinimo ir praktinio taikymo neatitikimus bei atskleidžiant ir įvertinant jų aiškinimo ir taikymo problemas, pateikti siūlymus ir rekomendacijas dėl šio reguliavimo tobulinimo, taip pat palankių prielaidų sudarymo esamos praktikos korekcijai.

Tyrimo dalykas. Disertacijos tyrimo dalyką sudaro Bendrijos valstybės pagalbos neprieštaraujančios bendrajai rinkai, kuri tradiciškai patenka į Bendrijos konkurencijos teisės sistemą, regioninės paramos reguliavimo sistema, taip pat Europos Sąjungos regioninės paramos bendrieji reguliavimo pagrindai ir jų sąveika su Lietuvos Respublikos teisine sistema.

Tokį „specifinį“ disertacijos dalyką iš esmės lėmė keletas priežasčių. Pirmiausiai Bendrijos sutartyse įtvirtintos pagrindinės valstybės teikiamos pagalbos normos, yra plataus taikomojo pobūdžio nuostatos, kurios yra taikomos bene visose bendrosios rinkos reguliavimo srityse, kuriose Europos Sąjunga yra kompetentinga veikti. Dėl to vienu kartu nuodugniai išnagrinėti visus pirminės ir antrinės teisės šaltinius šioje srityje, nesutelkiant dėmesio į tam tikrą paramos reguliavimo normų taikymo sritį, būtų sunkiai įgyvendinamas uždavinys. Taigi, tokio universalaus pobūdžio teisės normų, reguliuojančių valstybės teikiamą pagalbą, tyrimas remiantis Bendrijos sutarties 87 str. 3 d. neišvengiamai turėjo būti susiaurintas iki Europos Sąjungos teikiamos paramos teisės normų taikymo problematikos.

Taip pat šiame darbe Europos Sąjungos paramą reguliuojančios normos yra nagrinėjamos tiek, kiek tai svarbu vertinant jų įtaką šių normų taikymo problemoms nacionaliniu lygmeniu. Todėl darbe tyrimas apima tik normas, apibrėžiančias Europos Sąjungos paramos teisės sistemos formavimosi etapus, išskiriant ir atskirai išanalizuojant trečiąjį programavimo etapą (2000–2006 m.), tai yra Lietuvos teisės sistemos harmonizavimo su Bendrijos teise periodą. Dėl tyrimo srities naujumo, disertacijos ribotos ir didelės apimties reikalaujančios teisinės analizės ketvirtojo programavimo periodo (2007–2013 m.) paramą reguliuojančios teisės normos buvo liečiamos tiek, kiek jos susiję su Europos Sąjungos struktūrinių fondų teisinio

reguliavimo ypatumais 2004–2006 m., todėl ketvirtojo programavimo periodo paramos norminių dokumentų teisinė analizė galėtų ir turėtų būti jau atskiros disertacijos tyrimų tema.

Disertacijoje taip pat nėra analizuojamos visos Bendrijos paramos priemonės reguliuojančios teisės normos, o išskiriama tik pereinamojo laikotarpio priemonės ir trečiojo programavimo periodo Europos Sąjungos struktūriniam fondams taikomų teisės normų analizė. Tyrimas susiaurintas darant prielaidą, jog būtent tokios apimties analizė yra reikalinga ir pakankama pagrindinių nacionaliniu mastu taikomų paramos priemonių norminimo dimensijai atskleisti. Kadangi, Europos Sąjungos paramos teisės normų kūrimas iš esmės išlieka Europos institucijų ir šalių narių bendro sutarimo kompetencijoje, todėl dažnai priimti nacionaliniai teisės aktai yra tik paaiškinamojo ir praplečiamojo pobūdžio. Dėl minėtų priežasčių dvi pirmos disertacijos dalys skiriamos Bendrijos teisės, o trečioji - Vidurio ir Rytų Europos paramos teisinio reguliavimo sąlygų analizei, ketvirtoji - šios teisės taikymo nacionalinėje teisės sistemoje tyrimui.

Tyrimo uždaviniai. Atsižvelgiant į disertacijos tyrimo objektą, išskirtą dalyką ir nurodytas „specifines“ priežastis bei siekiant nusistatyto tikslo, buvo iškelti tokie tyrimo uždaviniai:

1) išanalizuoti Bendrijos sutarties valstybės pagalbos išimtis ir ekonominės bei socialinės sanglaudos kaip Bendrijos teisės institutų kūrimo, vystymo ir taikymo praktiką;

2) pateikti Europos sąjungos teisės doktrinoje vartojamų valstybės pagalbos neprieštaraujančios bendrajai rinkai ir regioninės paramos lyginamąją analizę, kartu pateikiant charakterizuojančius požymius bei taikymo ribas Bendrijos ir Vidurio ir Rytų Europos teisės sistemose; kartu pateikti valstybės pagalbos regioninės paramos kaip priemonės reguliuojančios teisės normų taikymo ypatumus klasifikaciją;

3) nustatyti Bendrijos antrinės teisės aktų taikymo Europos Sąjungos regioninei paramai, kaip valstybės pagalbos išimčiai, teorines prielaidas ir praktiką, taip pat išanalizuoti jų su Reglamento, nustatančio pagrindines struktūrinių fondų taisykles, nuostatomis santykį;

4) identifikuoti veiksniai neigiamai įtakojančius Europos Sąjungos paramos ir atitinkamai Bendrijos valstybės teikiamos pagalbos suderinamos su bendrąja rinkai teisės normų sureguliuojimą; bei pateikti konstruktyvius pasiūlymus dėl šių iškeltų teisinio reguliavimo ir konkrečių teisės normų aiškinimo bei praktinio jų pritaikymo problemų sprendimo būdų.

Tyrimo metodologija. Darbo problematika ir jame keliami uždaviniai lėmė autorės pasirinktų tyrimo metodų derinį. Disertacijoje, siekiant visapusiškai ištirti jos dalyką, buvo taikomi tiek teoriniai, tiek ir empiriniai tyrimo metodai. Tarp teorinių metodų paminėtini lyginamasis, sisteminis, alternatyvų, lingvistinis, teleologinis, istorinis, analoginis ir kiti metodai. Pagrindinis darbe taikomas empirinis metodas yra kokybės duomenų analizės metodas, kuriuo buvo tiriami įvairūs dokumentiniai šaltiniai.

Disertacijos struktūra. Disertacijos struktūrą nulėmė tiek Lietuvos mokslo tarybos patvirtinti formos ir turinio reikalavimai Lietuvoje ginamoms disertacijoms, tiek pasirinktas ir apibrėžtas tyrimo objektas, jo tikslai ir uždaviniai. Disertaciją sudaro keturios pagrindinės dalys: įvado, tyrimo apžvalgos, darbo metodologijos, trijų dėstomųjų–tiriamųjų dalių, išvadų ir pasiūlymų.

Dėstomosios–tiriamosios dalies pirmas skyrius skirtas Europos Sąjungos valstybės pagalbos neprieštaraujančios bendrajai rinkai regioninės paramos pamatiniai reguliavimo klausimams: sampratos ir teisinio reguliavimo modelio analizei. Specifinės regioninės paramos Europos Bendrijos teisės ir jos funkcionavimui valstybės pagalbos neprieštaraujančios bendrajai rinkai srityje analizė, taip pat bendro Bendrijos paramos teisinio reguliavimo modelio nustatymas pasiekiami analizuojant išimtinės, pasidalijamosios ir papildančiosios kompetencijos normas ir sąsajas su Bendrijos pirminės ir išvestinės teisės aktų neatitikimais. Siekiama atskleisti socialinės, ekonominės ir teritorinės sanglaudos reguliavimo srityse sąsajas su pasidalijamąja kompetencija ir dėsningumus sudarančius prielaidas galimiems nesutapimams susiformuoti. Valstybės pagalbos, bendrosios rinkos ir regioninės paramos apibrėžtumo ir aiškaus įvardijimo būtinybė kyla iš subsidarumo principo, kai siekiama nustatyti kada ir kokios apimties siūlomo veiksmo tikslų valstybės narės nacionaliniame lygmenyje negali deramai pasiekti, o bendrija dėl siūlomo veiksmo masto arba poveikio gali juos pasiekti geriau. Aptariama Bendrijos teisės raida suformavusi keturis Europos Sąjungos paramos programavimo periodus, sąlygotą teisių ir pareigų delegavimu atitinkamoms virš valstybinėms europinėms institucijoms, užtikrinant tiesioginio galiojimo ir viršenybės principų veikimą Bendrijose bei vadinamą vertikalus ir horizontalaus tiesioginio veikimo principo realizaciją.

Antroje darbo dalyje tiriamos Sanglaudos teisinio reguliavimo nuo Romos iki Lisabonos sutarties istorinė raida ir jos teisinės pasekmės. Siekiama atskleisti regioninės

paramos ir sanglaudos teisinio reguliavimo institutų istorinę raidą ir jos įtaką regioninės paramos teisinių santykių plėtotei, išskiriant keturių struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo reguliavimo prielaidas bei ypatumus. Atliktas tyrimas pagrindžia priežastis, kodėl Bendrijos teisės doktrinos prasme kompetencijų pasiskirstymas regioniniuose klausimuose buvo dvejetainis ir sąlygotas Bendrijos plėtros ir integracijos pokyčių vykusių Europos Sąjungoje ir nacionaliniame ar regioniniame lygmenyje. Vidurio Europos plėtros laikotarpiu regioninės paramos reguliavimo klausimai buvo laikomi nacionalinės teisėkūros dalimi, Europos Komisijai nustatant pagrindines reguliavimo kryptis. Kartu pabrėžiant Bendrijos teisės priklausomumą nuo nacionalinių institucinių sistemų tiek teisėkūros, tiek teisės normų įgyvendinimo ir užtikrinimo srityje.

Mastrichto sutartimi priėmus esminius pakeitimus Europos Sąjungos paramos srityje, kompetencijos Europos Sąjungos paramos srityje buvo padalintos tarp valstybių narių ir Bendrijos viršvalstybinių institucijų. Regioninės paramos teisinio reguliavimo modelio formavimas perėjo į naują etapą, ypatingai akcentuojant paramos decentralizaciją ir sukurto reguliavimo modelio veikimo efektyvumą. Kita antrojo teisinio laikotarpio reguliavimo dimensija buvo Europos plėtra ir Bendrijos teisyno reforma sudariusi galimybes tapti Sąjungos narėmis dešimčiai vidurio ir Rytų Europos valstybių. Bendrijos *acquis* teisės aktų nuostatų taikymas naujose šalyse narėse atskleidė, jog buvo reikalaujama sukurti labiau centralizuotas regioninės paramos teisinio reguliavimo sistemas leidžiančias Bendrijos viršvalstybinėms institucijoms labiau kontroliuoti ir įtakoti sprendimų, įgyvendinant Bendrijos teisės aktus nacionaliniu lygmeniu, savalaikiškumą ir veiksmingumą. Konstitucijoje Europai ir Lisabonos sutartyje apibrėžta, kurie klausimai sprendžiami Europos Sąjungos lygiu, o kurie - valstybių narių nacionaliniu lygiu, išskiriant šių kompetencijų sąrašą, einant teisės aktų nuostatų supaprastinimo keliu. Todėl daroma prielaida, jog tik ratifikavus Lisabonos pakeitimus, Sąjunga galėtų veiksmingai ir efektyviai spręsti kylančias problemas naujuoju programavimo ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos srityse.

Trečioje darbo dalyje pateikiamos Vidurio ir Rytų Europos regioninės paramos reguliavimo sąlygos trečiajame programavimo periode ir jų teisinė reikšmė Bendrijos bei nacionalinių teisinių santykių plėtotei. Analizė pradeda nuo pagrindinio Reglamento Nr. 1260/1999 nuostatų taikymo teisiniam paramos reguliavimo modeliui ir baigiama pereinamojo laikotarpio priemonių tyrimu, palyginamuoju aspektu nagrinėjant Europos integracijos procesui būdingus ypatumus suformuojančius "judančio taikinio problemą". Taip pat atskleidžiamos ekonominės ir socialinės sanglaudos teisinio reguliavimo sąlygos,

teritorinio aspekto atsiradimas, regioninės paramos reguliavimo tendencija judėti "centro" link ir naujo programinio modelio "vienas tikslas - viena programa" taikymas ir tokio modelio siekiamą institucinę pusiausvyrą reguliuojant Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo paramą. Ši pusiausvyra pradėta užtikrinti nuo Suvestinio Europos akto priėmimo įvedant subsidiarumo principą, kuris numatė Sąjungos kompetencijos įgyvendinimo apimtį. Ir tik Lisabonos sutartis apibrėžia šio principo taikymo ribas numatant, jog subsidiarumo principas taikomas pasidalijamosios kompetencijos srityse ir jis ima veikti Sąjungos lygiu, nes dėl siekiamo sanglaudos poveikio sukonzentruojant paramos teisinį reguliavimą Bendrijoje iškeltus tikslus pasiekti būtų geriau.

Ketvirtoje darbo dalyje nagrinėjami Europos Sąjungos paramos teisinio reguliavimo modelio įgyvendinimo ypatumai Lietuvoje. Bendrijos teisės nuostatų įgyvendinimas nacionaliniame lygmenyje tyrime išanalizuotais atvejais dalinai neatitiko pagrindinių Bendrijos teisės principų ir neužtikrino savalaikio Bendrijos išvestinės teisės normų taikymo.

Šalies pagrindinis programavimo dokumentas buvo priimtas ir patvirtintas praėjus trims mėnesiams po įstojimo dienos, tuo tarpu kai parama pradėta teikti nuo įstojimo dienos. Nacionaliniais teisės aktais sukurtas Europos Sąjungos paramos valdymo ir kontrolės teisinio reguliavimo modelis per trijų (plius dviejų metų) trumpąjį programavimo laikotarpį iš esmės buvo keistas du kartus. Pirmaisiais paramos įgyvendinimo metais įtraukiant pereinamojo laikotarpio priemones, Bendrijos iniciatyvas ir sanglaudos fondo strategiją kaip sudėtinės struktūrinių fondų sistemos dalis iš esmės buvo pažeistos principinės Bendrijos teisės nuostatos regioninės paramos srityje. Priimtuose teisės aktuose buvo dubliuojamos Bendrijos išvestinės teisės normomis apibrėžtos sąvokos ir funkcijų paskirstymas, nors reglamentai veikia tiesiogiai ir pilna apimtimi šalyje narėje.

Įgyvendinant Europos Sąjungos paramos teisinio reguliavimo modelį, kontrolės reikalavimai buvo pradėti taikyti tik praėjus metams nuo struktūrinių fondų paramos teikimo pradžios, taip nesilaikant minimalių teisės aktų reikalavimų kontrolės srityje. Instituciniame lygmenyje, auditą koordinuojanti institucija buvo Finansų ministerija, tai yra organizacija atliekanti valdymo ir mokėjimo funkcijas, taip pažeidžiant esminę teisės aktais nustatytą patikimo finansų valdymo reikalavimą - funkcinio šios institucijos būtinumą būti nepriklausomu nuo paskirtos vadovujančiosios ir mokėjimo institucijos. Taip pat, Bendrijų iniciatyvų priemones valdyti ir kontroliuoti buvo pavesta institucijoms, nesančioms šios sistemos dalimi.

Informacinė sistema, turėjusi apimti visą sukurta nacionalinį Europos Sąjungos paramos teisinio reguliavimo valdymo ir kontrolės modelį, buvo reglamentuota tik dalinai, eliminuojant kontrolės mechanizmą. Taigi, Europos Sąjungos paramos teisės aktų įgyvendinimas trečiuoju programavimo laikotarpiu nevyko sklandžiai ir savalaikiai, rengiamuose teisės aktuose Europos Sąjungos paramos reguliavimo srityje buvo eilė neatitikimų Bendrijos teisės bendriesiems ir specialiesiems principams, o atsakingų institucijų darbuotojai nebuvo gerai susipažinę su Europos Sąjungos teisės doktrina ir jurisprudencija.

Kai kurie disertacijos skyriai skirstomi į poskyrius, kuriuose apžvelgiami ir nagrinėjami skirtingi to paties klausimo aspektai. Darbo pabaigoje pateikiamas mokslinių publikacijų disertacijos tema sąrašas, kuriame nurodyta, jog keliamais klausimais yra parengti ir Lietuvos moksliniuose leidiniuose paskelbti straipsniai. Pabrėžtina, jog šių straipsnių ir disertacijos tyrimo rezultatus taip pat įtakojo žinios ir patirtis įgyti dirbant Europos Sąjungos paramos srityje.

Išvados ir pasiūlymai.

1. Atlikta mokslinė ir praktinė studija suformavo ir pagrindė nuostatą, kad per Europos Sąjungos gyvavimo laikotarpį kito Bendrijos sutarčių valstybės teikiamos pagalbos teisinė apibrėžtis taikant ir aiškinant ją antrinės teisės aktuose bei siekiant vieningai apibrėžti regioninei paramai taikomas normas ir tai turėjo neigiamą poveikį Bendrijos teisės vienodumui ir veiksmingumui. Nuo Romos sutarties iki Lisabonos sutarties ratifikavimo procesuose Bendrijos teisėje įtvirtintas subsidarumo principo taikymas neigiamą poveikį Bendrijos teisei siekė mažinti; o Lisabonos sutartyje apibrėžta klausimų diferenciacija, nustatant kurie klausimai sprendžiami Bendrijos lygiu, o kurie - valstybių narių nacionaliniu lygiu, paremta pasidalijamosios kompetencijos kriterijumi, išsprendė Europos Sąjungos paramos teisinio reguliavimo apibrėžties klausimus.

2. Manoma, jog ratifikavus Lisabonos sutartį pasidalijamosios kompetencijos įtvirtinimas išspręstų klausimus susijusius su centralizuoto ir decentralizuoto Europos Sąjungos paramos valdymo reguliavimo pusiausvyra ir Bendrija galėtų veiksmingai ir efektyviai spręsti kylančias problemas, nepaisant kompetencijų tendencijos judėti "centro" link, siekiant sanglaudos prioritetinių tikslų ir jos turinį nusakančių kriterijų (konkurencingumo, kuris laikomas sanglaudos politikos esme, bendrosios rinkos ir darnaus vystymosi) užtikrinimo paramos teisinį reguliavimą koncentruojant Bendrijos lygmeniu.

3. Tyrimas pagrindė, jog pasidalijamosios kompetencijos atveju galimi dažnesni Bendrijos pirminės ir išvestinės teisės aktų neatitikimai, siekiant vieningai apibrėžti regioninei paramai taikomas normas, negu išimtinės ar papildančiosios kompetencijos atvejais, nes pasidalijamosios kompetencijos atveju vidaus rinkos, socialinės, ekonominės ir teritorinės sanglaudos, žemės ūkio ir žuvininkystės, aplinkosaugos, transporto srityse Sąjunga dalijasi kompetencija su valstybėmis narėmis, o tai sudaro prielaidas galimiems nesutapimams apibrėžiant ir įgyvendinant šių sričių teisės aktus.

4. Analizė atskleidė, kad valstybėms narėms vis daugiau deleguojant savo teisių ir pareigų atitinkamoms virš valstybinėms europinėms institucijoms, užtikrinamas tiesioginio galiojimo ir viršenybės principų veikimas Bendrijoje, o deleguojant suverenias galias Komisijai - pastaroji turi veiksmų laisvę daryti poveikį įgyvendinant prioritetinius sanglaudos paramos tikslus, Tarybos reglamentuose nustatytoje ribose. Esminis vaidmuo sprendžiant ginčytinus klausimus darbe priskirtas Europos teisingumo teismo jurisprudencijai, kuri laipsniškai savo sprendimuose plėtoja vertikalių kompetencijų pasiskirstymą ir nubrėžia ribas tarp federalinių Europos Sąjungos galių ir valstybių narių teisių regioninės paramos reguliavimo srityse, siekiant Komisijos, Tarybos ir valstybių narių pozityvios sąveikos.

5. Atskleistas visapusiškas, kompleksinis požiūris į subsidiarumo ir viršenybės principus Europos teisingumo teismo bylose konstatuojant, jog Europos Sąjungos paramos reguliavimui galioja Bendrijos teisės pagrindinės taisyklės. Mokslinio tyrimo duomenys atskleidė jų reguliavimo apimtį, nurodant jog: a) paramos priemonių įgyvendinimas patenka į valstybių narių kompetenciją kiekvienai valstybei narei tinkamu teritoriniu lygmeniu; b) nacionalinės teisės taikymas Europos Sąjungos paramos srityje neturi daryti neigiamos įtakos Bendrijos teisės taikymui ir veiksmingumui; c) teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai Europos Sąjungos paramos reguliavimo srityje turi būti užtikrinami įgyvendinant nacionalinius teisės aktus; d) Bendrijos institucijų teisės aktai turi neviršyti to, kas tinkama ir būtina nagrinėjamų teisės aktų teisėtiems tikslams pasiekti, todėl renkantis tarp keleto tinkamų priemonių, reikia taikyti mažiausią suvaržančią ir proporcingą nurodytiems sanglaudos tikslams.

6. Bendrijos teisės doktrinos prasme kompetencijų pasiskirstymas regioniniuose klausimuose disertantės išskirtas dvejopas sąlygotas Bendrijos plėtros ir integracijos pokyčių vykusių Europos Sąjungos bei nacionaliniame ar regioniniame lygmenyje.

– Pirmuoju etapu 1950–1992 m. regioninės paramos įgyvendinimo reguliavimo klausimai buvo laikomi nacionalinės teisėkūros dalimi, Europos Komisijai nustatant pagrindines reguliavimo kryptis ir kartu pabrėžiant Bendrijos teisės priklausomumą nuo nacionalinių

institucinių sistemų tiek teisėkūros, tiek Europos Sąjungos teisės įgyvendinimo ir užtikrinimo srityje ir išskiriant tuo, jog teisiniui reguliavimui būdingas kompetencijų sukonzentravimas valstybių narių lygmenyje, Europinėms viršvalstybinėms institucijoms atliekant patarėjo, koordinatoriaus, kontrolieriaus funkcijas.

– Antruoju periodu nuo 1993 m., Maastrichto sutartimi priėmus esminius pakeitimus Europos Sąjungos paramos srityje, kompetencijas Europos Sąjungos paramos srityje padalinant tarp valstybių narių ir Bendrijos viršvalstybinių institucijų, akcentuojant paramos decentralizaciją ir sukurto reguliavimo modelio veikimo efektyvumą.

7. Tyrimas pagrindė, jog siekiant decentralizuoti reguliavimą Komisija su Taryba įvedė keturis pagrindinius principus (partnerystės, papildomumo, koncentravimo ir programavimo) varžančius nacionalinių vyriausybių autonomiją, kas nulėmė savitos sistemos, apimančios Bendrijos regioninės paramos teisinio reguliavimo ypatumus bei dėsningumus, sukūrimą per keturių Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo paramą; vieną trečdalį paramos lėšų centralizuotai reguliuojant per Komisiją, o apytiksliai du trečdalius patikint valstybėms narėms pagal pasidalijamojo reguliavimo kriterijų.

8. Taikyta, Vidurio ir Rytų Europos analizė atskleidė, jog Europos integracijos ir vis didėjančios plėtros kita teisinio reguliavimo dimensija buvo Europos Sąjungos reforma sudariusi galimybes 2004 m. tapti narėmis dešimčiai valstybių kandidačių; Nicos sutarčiai nulemiant Bendrijos steigimo sutarčių ir kitų susijusių aktų pataisas nurodančias valstybėse kandidatėse sukurti centralizuotas regioninės paramos teisinio reguliavimo sistemas, leidžiančias Europos Sąjungos viršnacionalinėms institucijoms labiau kontroliuoti ir įtakoti sprendimų, įgyvendinant Bendrijos teisės aktus Europos Sąjungos paramos srityje nacionaliniu lygmeniu, savalaikiškumą ir veiksmingumą. Taip pat nurodyta, jog Europos Sąjungos ir valstybių narių institucijų Europos Sąjungos paramai taikomų normų reglamentavimas, remiantis Bendrijos teisės viršenybe ir subsidiarumo principu, nebuvo pakankamai nuoseklus ir visais atvejais vienodai taikomas šalių narių ir šalių kandidačių atžvilgiu.

9. Tendenciją judėti "centro" link patvirtino ir paramos koncentravimas Vidurio ir Rytų Europos valstybės kandidatėse: nuo pirminės valstybės pagalbos neprieštaraujančios bendrai rinkai reguliavimo paskiriems projektams iki vieningo visai Bendrijai programinio modelio vienam tikslui - viena programa reguliavimo sukūrimo. Tyrimas nurodė, jog Komisijai deleguojamos kompetencijos reguliavimą ribojo tik Tarybos nustatytose ribose priimtuose Bendrijos išvestinės teisės aktuose ir sutartyse nustatyti ekonominės ir socialinės sanglaudos ilgojo laikotarpio tikslai. Reglamentuose valstybėms narėms deleguojant atsakomybę už

Europos Sąjungos paramos įgyvendinimą per sukurtą valdymo ir kontrolės sistemą, o Komisijai bendradarbiaujant su europinėmis ir nacionalinėmis institucijomis ir atsakant už nuolatinę paramos teisinio reguliavimo priežiūrą, siekta užtikrinti institucinę teisinio reguliavimo pusiausvyrą.

10. Disertantė pagrindė, jog Lietuvos su Europos Sąjunga pagrindinis derybinis skyrius "Regioninės politika ir struktūrinės priemonės", nustatantis Europos Sąjungos paramos reguliavimo pagrindus stojimo sutartyje, laikytas vienu iš svarbiausių, anaiptol nelaikytinas sėkmingiausiu. Pirmas veiksnys nulėmęs šiuos rezultatus ir tiesioginis derybų sėkmės rodiklis - kuo didesnė Europos Sąjungos parama ilgalaikiam stabiliam ekonomikos vystymuisi - pasiektas nebuvo. Kitas veiksnys dėl ko nukentėjo ne tik ekonominiai derybiniai rezultatai, bet ir sukurta regioninės paramos reguliavimo sistema, eurointegracijos nuopelnų politinėje plotmėje spekuliatyvinis aspektas. Be to, pagrindinių pakitimų determinacija Europos Komisijos reikalavimais ir Lietuvos, kaip ir kitų šalių kandidačių, pasirengimas narystei Europos Sąjungoje vykdant vadovaujantis "iš viršaus į apačią" principu dėl Europos institucijų ir naujų valstybių narių galios asimetrijos ypatumo, ko pasekmėje visos šalys kandidatės buvo pripažintos pirmojo tikslo regionais sukuriant daugiau ar mažiau centralizuoto Europos Sąjungos paramos teisinio reguliavimo modelį.

11. Atliktas tyrimas parodė, kad pasirengimo Europos Sąjungos paramos teisiniui reguliavimui periode vykę šalies mastu procesai buvo įtakoti nevienareikšmiškos Europos Komisijos pozicijos, kuri iš pradžių propagavo decentralizuoto struktūrinių fondų valdymo ir kontrolės modelio reguliavimą, o vėliau priėmus vidinius susitarimus spaudė kuo labiau jį centralizuoti, ignoruojant jau prasidėjusius regionalizacijai palankius poslinkius šalyse kandidatėse. Šie procesai dalinai įtakojo, jog Lietuvos regioninės paramos teisinio reguliavimo modelis pilnai neatspindėjo nacionalinių poreikių ir nebuvo tinkamu pagrindu įgyvendinti Bendrijos teisės reikalavimus Europos Sąjungos paramos srityje. Bendrijos plėtros savybė – didėjanti asimetrija nulėmė, jog santykius tarp valstybių kandidačių ir Europos Sąjungos grindžiant sutartiniais, daugiau ar mažiau abipusiais išipareigojimais, pakeitė priemonės, pagrįstos vienašališkais valstybių kandidačių išipareigojimais.

12. Nacionalinių teisės aktų analizė parodė, jog Bendrijos teisės nuostatų įgyvendinimas nacionaliniame lygmenyje daugeliu atvejų neatitiko pagrindinių Europos Sąjungos teisės principų ir neužtikrino savalaikio Bendrijos išvestinės teisės normų taikymo. Taikant Europos Sąjungos paramos teisinio reguliavimo modelį, kontrolės reikalavimai buvo pradėti įgyvendinti nesavalaikiai ir nesilaikant minimalių kontrolės reikalavimų. Kontrolės funkcijas atliekanti institucija pažeidė esminį Bendrijos teisės nustatytą patikimo finansų valdymo

reikalavimą - funkcinio požiūriu būti nepriklausomu nuo paskirtos vadovaujančiosios ir mokėjimo institucijos. Tam tikras paramos priemones valdyti ir kontroliuoti buvo pavesta institucijoms, netgi nesančioms Europos Sąjungos paramos teisinio reguliavimo sistemos dalimi. Be to, informacinė sistema, turėjusi apimti visą sukurtą nacionalinį Europos Sąjungos paramos teisinio reguliavimo valdymo ir kontrolės modelį, buvo reglamentuota tik dalinai ir eliminuojant kontrolės mechanizmą.

13. Ekstrapoliuojant atliktą disertantės atliktą analizę nuo makrolygmens į vidutinių lygmenį šalyse narėse Europos Sąjungos paramos teisinio reguliavimo sistema sietina su Bendrijos ir nacionalinės teisės aktų taikymu šalies mastu ir su už šių teisės aktų įgyvendinimą atsakingų institucijų atsakomybių ir kompetencijų pasiskirstymu. Mikrolygmenyje nacionaliniai teisės aktai turėtų būti rengiami atsižvelgiant į Bendrijos teisės doktrinos pagrindinius principus ir Europos teisingumo teismo jurisprudenciją, kuri užtikrintų efektyvius teisės normų įgyvendinimo mechanizmus. Atsižvelgiant į atliktos analizės atskleistus Bendrijos ir nacionalinės teisės reguliavimo Europos Sąjungos paramos srityje raidos ypatumus, jog pusiausvyros centras iki ketvirtojo programavimo periodo buvo nuolat stumiamas nuo nacionalinės valdžios bendrijų institucijų link, teigtina, jog klausimas dėl pusiausvyros užtikrinimo ar pasislinkimo į kurią tai pusę bus nulemtas Lisabonos ratifikavimo procedūrų rezultatu. Bendrijoms neradus galimybės antrą kartą po Konstitucijos Europai, priimti reikalingus Bendrijos sutarčių pakeitimus, būtų reikalinga analizė, kaip siekiamus sanglaudos tikslus pasiekti turimomis teisinio reguliavimo priemonėmis.

14. Siekiant užtikrinti Europos Sąjungos ir narių struktūrinei paramai taikomų normų tinkamą reglamentavimą būtina užtikrinti priimant sprendimus nacionaliniu lygmeniu, vadovavimąsi Bendrijos teisės bendraisiais (tiesioginio taikymo ir veikimo, viršenybės, subsidiarumo, proporcingumo) ir sanglaudos reguliavimą apibrėžiančiais (partnerystės, papildomumo, koncentravimo ir programavimo) principais. Taip pat būtina užtikrinti savalaikį teisės aktų priėmimo ir patvirtinimo nacionaliniu lygmeniu teisėkūros procesą, suvienodinti skirtingų paramos priemonių reguliavimo mechanizmus, kuriant Europos Sąjungos teisinio reguliavimo paramos modelį daugiau remtis kitų Vidurio ir Rytų Europos šalių narių reguliavimo patirtimi. Kuriami ketvirtojo programavimo periodo teisės aktai, turėtų panaikinti bet kokią Bendrijos teisės nuostatų nesilaikymą, suteikiant atitinkamoms institucijoms ir galutiniams paramos gavėjams nevaržomą laisvę pasinaudoti Sutartyje įtvirtintais bendrosios rinkos privalumais.

15. Atliktas tyrimas parodė, kad pasirengimo Europos Sąjungos paramos teisiniui reguliavimui periode vykę šalies mastu procesai buvo įtakoti nevienareikšmiškos Europos

Komisijos pozicijos, kuri iš pradžių propagavo decentralizuoto struktūrinių fondų valdymo ir kontrolės modelio reguliavimą, o vėliau priėmus vidinius susitarimus spaudė kuo labiau jį centralizuoti, ignoruojant jau prasidėjusius regionalizacijai palankius poslinkius šalyse kandidatėse. Apsisprendus stiprinti decentralizaciją ir vis daugiau dėmesio kreipiant į teritorinį sanglaudos aspektą dėl Europos institucijų ir naujų valstybių narių galios asimetrijos ypatumo, siekti nacionaliniu lygiu sureguliuoti ne tik centrinės šalies dalies, bet atsilikusių regionų stiprinimo, Bendrijos rėmimo planams įtraukus regioninių priemonių įgyvendinimą pagal valstybių narių kompetenciją kiekvienai valstybei narei tinkamu teritoriniu lygmeniu.

16. Be teritorinio aspekto naujajame programavimo periode būtina siekti glaudesnės sąsajos su Europos Sąjungos prioritetais, įtvirtinti naują programavimo struktūrą per naujus valdymo reikalavimus ir principo "viena programa - vienas fondas" įvedimą, Sanglaudos fondą integruojant į bendrą valdymo sistemą ir stiprinant kontrolės funkcijas bei sukuriant vieningą informacinį Europos Sąjungos teisinio reguliavimo modelį visoms paramos priemonėms. Be to, būtina siekti nacionaliniame teisėkūros procese, Bendrijos lygmenyje priimto "vienas valdymo taisyklių rinkinio" modelio taikymo Lietuvoje, supaprastinant galiojančias administravimo ir paramos įgyvendinimo taisykles iki paramos gavėjams "pakeliamos" ir pritaikomos teisės aktų sistemos.

17. Išskirtinis vaidmuo užtikrinant, kad Lietuvos Respublikos teisės aktai, įtvirtinantys Europos Sąjungos teisinio reguliavimo tvarką, būtų aiškinami pagal Sutartyje įtvirtintų pagrindinių nuostatų dėl valstybės pagalbos neprieštaraujančios bendrajai rinkai ir ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos reikalavimus, teks Lietuvos Respublikos administraciniams teismams, nes nagrinėjant paramos reguliavimo ginčus jie yra kompetentingi nuspręsti, ar ginčijamas Lietuvos teisės aktas prieštarauja Europos Bendrijos teisei. Todėl labai svarbu, kad Lietuvos teismų teisėjai būtų gerai susipažinę su Europos teisingumo teismo jurisprudencija Europos Sąjungos paramos reguliavimo srityje, ne stik tokiu atveju jie galės veiksmingai užtikrinti Lietuvos priimtų įsipareigojimų įgyvendinimą.

MOKSLINIŲ PUBLIKACIJŲ SĄRAŠAS

1. Bernotaitė K. Europos Sąjungos sanglaudos teisinės prigimties problemos // Jurisprudencija, 2008, Nr. 5 (107). P. 71-78.
2. Bernotaitė K. Europos Sąjungos struktūrinių fondų įgyvendinimo proceso analizė Sanglaudos šalių pavyzdžiu // Viešoji politika ir administravimas, 2006, Nr. 15. P. 108-118.
3. Bernotaitė K. Nemokumo teisinio reguliavimo ypatumai // Jurisprudencija, 2005, Nr. 77 (69). P. 11-17.

CURRICULUM VITAE

Asmeninė informacija

Vardas / Pavardė Kristina BERNOTAITĖ
Adresas Olandų g.54-5, LT-01212, Vilnius, Lietuva
Telefono Nr. +370 698 319 63 / +370 640 158 91
El. paštas kbernotaite@gmail.com
Gimimo data 1975 m. vasario 10 d.

Išsilavinimas

2003–2008 Mykolo Romerio universitetas, doktorantūros studijos
2004–2005 Airijos nacionalinis universitetas, Dublino Europos
Institutas, Europos ekonomikos ir viešojo administravimo
magistras
2000–2002 Lietuvos teisės universitetas, teisės magistras (civilinės ir
1993–1999 komercinės teisės specializacija) ir teisės bakalauras
1999–2001 Vilniaus universiteto Tarptautinio verslo mokykla, bakalauro
specializuotos studijos, vadybininko kvalifikacija

Stażuotės / Mokymai

2007 Mokslinė stažuotė Vroclavo universitete (Lenkija)
2007 César Ritz universitetų centre paskaitų ciklas Tyrimo
metodai: kokybinių ir kiekybinių tyrimų analizė (Šveicarija)
2006–2007 Mokslinė stažuotė Baselio universiteto Europos institute
(Šveicarija)
2005 stažuotė Florencijos Europos institute (Italija)
2005 Stažuotė Europos Parlamente, Europos Komisijoje, Nato
būstinėje, Leuveno universitete ir Institute Airijai Europoje
(Belgija)
2004 NovaUCD tarptautinio verslo vadybos semestras / mokymai
Europos Dublino institute (Airija)
2003 specialioji viešojo sektoriaus aukštesniojo lygio valdininkų
parengimo Europos Sąjungoje narystei programa "Europos
Sąjungos struktūrinių fondų strateginio valdymas" Lietuvos
viešojo administravimo institute (Lietuva)
2002 Specialioji vidaus auditorių parengimo programa Dvynių
projekto "Europos Sąjungos struktūrinių fondų vidaus
auditas", Helsinkyje ir Lahti (Suomija)

Stipendijos

2007 Švietimo mainų paramos fondas, parama mokslinei stažuotei
Vroclavo universitete

- 2006 Gebert Rűf Stiftung fondo stipendija jauniems mokslininkams remti stažuotei Baselio universiteto Europos institute su Swiss Baltic Net programa
- 2004–2005 Airijos Vyriausybės humanitarinių ir socialinių mokslų stipendija naujų valstybių narių pažangiems studentams

Darbo patirtis

- 2008 UAB KPMG Baltics, Rizikų valdymo konsultacijų skyriaus, vyriausioji patarėja
- 2007 César Ritz universitetų centras, koordinatorė akademiniam klausimams (Šveicarija)
- 2000–2006 Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Finansų kontrolės metodologijos departamentas, laisvai samdoma darbuotoja Europos Sąjungos struktūrinių fondų sričiai
- 2002–2004 Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, vidaus auditorė
- 1997–2002 Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija, vyriausioji specialistė

Pedagoginio darbo patirtis

- 2006–2007 Finansų ministerijos mokymo centras, dėstytoja
- 2003–2004 Lietuvos teisės universitetas, dėstytoja
- 2003–2004 Lietuvos vidaus auditorių asociacija, dėstytoja
- 2002–2003 Vilniaus teisės ir verslo kolegija, dėstytoja

Kompetencijos

- Kalbos lietuvių (gimtoji), anglų ir rusų (l.gerais), vokiečių ir lenkų (pradedančioji)
- Darbas kompiuteriu MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Access, Outlook), Lotus, Linesis, Open office
- Organizaciniai gebėjimai 2006 m. balandis, atsakingas asmuo parengiant ir išleidžiant Mykolo Romerio universiteto leidinį–Viešoji politika ir administravimas Nr. 15
2003–2004, Mykolo Romerio universiteto Finansų ir mokesčių teisės katedros internetinio puslapio administratorė
- Kt. kvalifikacija 2009 m. AB Parex banko vidaus audito valdybos narė
2003 m. birželis, Lietuvos Respublikos vidaus auditorių asociacijos suteiktas atestuoto vidaus auditoriaus vardas/
Lietuvos vidaus auditorių asociacijos narė
2003 m. gegužė, Pedagogų profesinės raidos centro sertifikatas, suteikiantis teisę dirbti pedagoginį darbą aukštesniosiose, profesinėse ir kitose profesinio rengimo institucijose